

Ажәахұ:

Аңаңда

Аңсуара рылаазаралы
Гәаанагаражәак.

Хашыг З.К.

Хәаптәи абжыратә школ
аңсуа бызшәеи алитетатури рырдағы

Инанакәзаалак, ахәычы итаацәа рықны иоуа аазарала дазықатцахойт дызхылтыз рқазшыңақәа еихая пхъақа игартә еипш. Ахәычы иаазарағы итаацәа рнағс хадара злуу акакәны икоуп ашкол. Ацаратә процесс инаваргыланы ашкола ағы атағы даазатәуп дтышәйтәланы ацәаға бзиақәа руғпринципқәа рыла. Ахәычы имилаттә цәа ихамкәа дуаазар, ипсадгыл, ижәлар уи ақара бзиа избом. Зыжәлар ршыа-рда аисра иахылтцуа ацәанырра иамаазо дрыцхауп, доухала дгаруп, уи дызпатриотхом.

Хапсуа милаң ахаेңа иашәага-загоуп ҳұс, ҳахныңғаша, ҳашета, ҳафатә, ҳылашыа, ҳтәашьа-ажәакала ҳ-Апсуара. Артқәа зегы атағын алаңыз азасаразы атакпхықәра ду ҳадуп ҳәа исыпхъазоит апсуа бышшәеи алитетатуреи рыртағылды.

Ҳара апсуа литература ашколтә программағы лассы-лассы иахыллоит атағы ацәаға бзиаңақәа илааңара иазку ағымта ссирикәа. Ари аганахъ ала, ихшыорцагоуп, иагъаазагоуп ҳапсуа жәлар реәптыцтә реиамтакәа, убас апсуара школс измаз, ҳұсқәеи ҳқыабзқәеи рыла адунеи ҳазырдыруа апсуа ламыс азышшәаҳәа М.Лакрба иновеллақәа «Асас» ухәару, «О-шәык» ухәару, ма «Аб», «Ишъхынпсылаз», «Аргәын Сейдік» иаадырпшуа аазаратә -такы инаваргыланы илабжыагақәоуп.

Аиҳабы пату иқәцара, иахатыр аbara ңсуа тасла жәйтә- аахыс имырзкәа ажәлар иныңғыргон. Аң, аб, анду, абду раҳатырқәтцаразы иөүрпшыгоуп ахәбатәи акласс ағы ҳазхысуга Ш. Җадуа иажәабжы «Сіғала». Атағын арахәатәуп Шамил рапхъатәи иуалағахәы ихы иадымтакәа ҭаацәак еикәазаазаз анду иахылзикыз шөүрпшыгоу. Ачхара ахынкылара, иаалырқынаны изцәыртцыз ағыпжәара аеамтара, хара ихәыциуа реиңш икоу ауағытәйюсатә цәаға бзиақәа атағын арыланаазоит ари акласс ағы Н. Ҳашығ

иажәабжь «Аигәылаңа». Аңаңа идеилыркаатәуп иахъа сгәамцит, сгәы ғәенит ҳәа ихжәаны аңәажәара шыпшзам, уи уызы ааигәа, ма угәыла бзиа дулнахыр шалшо, уаргы ушарпхашьо, ауафы илазар шахәтөу ачхара иахъынзауа, угәыпжәара анухпсаалак зегыз даеакала иқалоит, уызы ма угәыла иөы ҳатыр уқәлоит. Иқататәуп убас М. Лакрба инавеллак ишахәо еипш «уага дуатабуртө».

Аңсуаа аихабы пату иқәцара ныжәыргон рғәалапақара аныкоу мацара акәым, иара убас аңсреи абзареи ианрыбжъагылозгы. Уи ҳара ибзианы иаабоит И. Коғониаи поема «Абаңа Беслан»ақынгы. Беслан ғас джатаны иабхәа дихъзоит. Беслан иабхәа иәапхъа абұзар дзамыхыз ипхәыс лгәы иалсыр ҳәа мацара акәым. Уи зыбзоуру аңсуаа ршыа-рда иалоу аихабы иахатыр аbara аибашырағыз иахымхәашыуа ауп. Беслангы уи ауп иныжәигоз. Ғас иштәз ипхәыс лаб иакәымзаргы, деихабны дибазар, архыа ахысра азин иитон. Абри ала аңаңа идеилыркаатәуп, ирбароуп аихабы ихатғылара, пату ҳатыр иқәцара шақа иуадаору.

Еихабы-еитбыла апатуеиқәцара, аихатғылара, аамысташәара ахымоапғашьазы дара иаазагоуп ҳаешшаратә жәларқәа рырениамтақәа раҳтә адыгениатә шәкәйүюы Җейбот Керашев иажәабжь.

«Хаштра зқәым ахтыс». Уи иәапнаеуеит ахамаңағьара аеырзажәра. Ас еипш иеенимиз ақазшы змаз ө-тааңәарак раазамта Камбулат ихтыс аңаңа рғәаңынза инаганы иазаатғылатәуп. Уи иқазшы бзиақәа аҳатыр, аамсташәара ауафы ишья-ида иаланы иқазарц шахәтөу аңсуаа ҳадагы ашъхаруаажәлар рөи хадара зуа ақакәны ишахәапшуа хымпада идеилыркаатәуп.

Иаазагоуп иднарцо раңәоуп, аңсуа иңас, иқъабз, иетнографиатә базарағы абыжъбатәи акласс ағы

изхысса Б.Шынқәба иөымтә «Ахаңә еиосса». Урт хәартара ылоуп ацаоцәа ашкола аныжьны, апстазаара ду иананыло, иғәғәаза рөзңәа ыгәтә ртып алхараөы.

Хапсуа литератураөы ацаюы Аңсуара илазаазаша ағымтақәа шмачымғы ,сгөы иаанагоит ҳашколқәа рөы Аңсуара программак азыпцәаны дырцара аиекаара даара иахәтазар қалап ҳәа.